

BESZÉLGÉTES BALÁZS ÁRPÁD ÚJSÁGÍRÓVAL

A székelyföldi birkózás elfelejtett és újra felfedezett csillagai

Közel két évtizede kutatja a székelyföldi birkózás hőskorát és annak egykoron neves, mára feledésbe merült képviselőit a székelyudvarhelyi Balázs Árpád újságíró, publicista. A sziszfuzsi kutatómunka eredménye az a három hónappal ezelőtt megjelent, joggal hiánypótlónak nevezhető kötet, amelyben öt székely bajnokbirkózónak állít emléket, s amelyet legközelebb csütörtökön mutatnak be Korondon. A kötetről a szerzőt kérdeztük.

– Több éve foglalkoztatja a székelyföldi birkózás története. Három hónappal ezelőtt jelent meg Székely csillagok címmel könyve, amelyben öt néhai székelyföldi birkózóbajnok élettörténetét mutatja be. Név szerint kiket ismert meg az olvasóval?

– Dr. Ambrus Pál, aki kiváló birkózó volt és nem mellesleg aranydiplomás ügyvéd. Szentegyházfaluban született, de nevét a helyiek most kezdi megismerni. Pedig Ambrusnak, aki 1927-ben bajnok lett, még abban az évben a székelykeresztúri Horváth Árpád állított szobrot. Ez jelenleg a Budapesti Testnevelési Múzeum tulajdona, de ha a jóisten megsegít, őszire készítenünk egy másolatot, és elhozzuk Szentegyházfaluba. Ambrus egy nagyszerű, másokon önzetlenül segítő ember volt. Kiváló barátságot ápolt, hogy csak két nevet említsék, Tamási Áronnal és Márton Áron püspökkel. De barátja volt Keresztes Lajos birkózónak, és ő volt az, aki elvitte Lőrincz Mártont, a korondi olimpikon birkózót a Magyar Atlétikai Klubhoz. Mecénása is volt Mártonnak, 1936-ban elkísérte a berlini olimpiára, ahol együtt örvendeztek az aranyéremnek. Szóval nagyszerű az életműve. A másik élettörténet, amit feldolgoztam a székelymagyarosi fiatalemberé. Istók Imréről van szó, akinek sportpályafutása nagyon kalandosan kezdődött: egyszer összeakaszkodott a bétai legényekkel, s hogy ne vigyék el a csendőrök, egészen Amerikáig „szaladt”. Az új világban aztán híres birkózó lett, az arénák sztárja volt sokáig. Élettörténetének érdekessége, hogy rendőr lett, amolyan székely-amerikai. A korondi Lőrincz Márton neve már nem annyira ismeretlen, szülőfalujában birkózóversenyt is tartanak tiszteletére.

– Az ő élettörténetét már feldolgozta korábban. Volt még új információ, amivel ki tudta egészíteni a már köztudottakat?

– Igen, hiszen sok kis mozaik hiányzott még, amiket most ebben a kötetben mind a helyére il-

lesztettem. A Széchenyi Könyvtár segítségével átkutattam a korabeli magyarországi sajtót, rengeteg adalékkal gazdagodott az izgalmas és érdekes élettörténet. Ami bánatom, hogy sajnos az argentinai éveiről szinte semmit nem tudunk mai napig.

– Az imént említett alsósófalvi Keresztes Lajos neve nyilván nem maradhatott ki a könyvből.

– Róla is nagyon sok adatot sikerült összegyűjteni. A családjáról, testvéreiről, édesanyjáról is sokat megtudhat az olvasó. Keresztes Alsósófalván született, de a családja Parajdra költözött, ahol hentesboltjuk volt. A fiút is azért küldték Marosvásárhelyre, hogy a hentes szakmát kitanulja, de ő inkább Budapestre vette az utat, és ott vált belőle birkózó. Az 1924-es nyári olimpiai játékokon Párizsban ezüst, az 1928-as amszterdami olimpián pedig aranyérmet nyert. A könyvből vétek lett volna kifejeíteni a kortárs birkózót, a marosvásárhelyi Simon Lászlót. Ő az egyetlen romániai szabadfogású világbajnok birkózónk. Az ő pályája, élete is izgalmas, és dicsékvés nélkül mondom, hogy én dolgoztam fel először.

– Már az elmondottak alapján érezni, hatalmas munka van a kötetben.

– Százoldalas a könyv, 150 fotóval – közel két évtizedes kutatás eredménye. Rengeteg adat, szemtanúktól is összegyűjtögetve, rendszerezve. Az érdekesség, hogy amikor befejeztem, és azt hittem, vége, pontot tettem a „birkózó pályafutásomra”, összehozott a sors egy rendkívüli emberrel, akit úgy hívnak, Gaál Alajos, és aki a székelyföldi birkózás pionírja. E lap hasábjain írtam már róla, röviden most annyit, hogy a gyergyóditrói születésű Gaál doktori diplomát szerzett Kolozsváron, de közben birkózott. 1912-ben nem hivatalos Euróba-bajnok bronzérmes lett. Tulajdonképpen itt, ezzel kezdő-

dik a székelyföldi birkózás krónikája. Nemrég jött ki a nyomdából egy kis könyvecske, amit a gyergyóditrói közbirtokosság támogatásával az ő emléke, fantasztikus személyisége előtti tisztelgésépp állítottam össze.

– A Régi idők birkózása Székelyföldön címmel napvilágot látott huszonhat oldalas könyvecske tehát egyfajta mellélete a Székely csillagok munkának?

– Igen, igazából a nagy könyvben lett volna helye Gaál Alajos élettörténetének is, de – bárhogy bánom utólag – ő későn került a látóterembe, holott igazából vele kellett volna kezdődjen a könyv.

– Ennek ellenére mégis azt mondom, hiánypótló kiadvány a Székely csillagok, hiszen olyan neves bajnokok életét eleveníti fel, akikre büszkék lehetünk.

– Példaképek ezek az emberek, és az ő példájuk felmutatása volt az egyik célom is a könyv megírásánál. Azt remélem, hátha az ő történetüket olvasva kedvet kapnak a fiatalok a sportolásra, talán a székely virtus így is felelősséget az ifjúságban, s ezeknek a nagyszerű embereknek a példája követendő mintaként szolgál.

– Ha jól értettem, lezárta ezt a fejezetet, de Önt ismervé, nem hiszem, hogy tétlenül ül a babérjain. Min dolgozik most?

– Valóban, mondtam is a felségemnek, belefáradtam a birkózásba (nevet). Amin most dolgozom, az sem könnyű téma, nem más, mint a székely képviselők a magyar Parlamentben. Ez is egy érdekes, izgalmas történet. A másik, amihez anyagot gyűjtök, a Nyíró József újratemetése körüli bonyodalmak, pontosabban a Nyíró el nem temetésével kapcsolatosan megjelent dokumentumokat szeretném feldolgozni, egységes anyagba össze- rakni. Ez is székelyföldi történelem már, nem?

Lázár Emese

KULTURÁLIS ÉS TERMÉSZETI ÖRÖKSÉGEK DIGITALIZÁLÁSÁRÓL

Nemzetközi projektet mutattak be a partnerrégiók képviselői

Spanyolország, Olaszország, Görögország, Szlovénia, Bulgária és Esztorozság kulturális és természeti örökségeinek digitalizálási lehetőségeiről tartottak előadást a meghívott vendégek tegnap a megyeházán CD-ETA nemzetközi projekt keretében. A bemutatókból kiderült, hogy a kulturális és természeti értékek átültetése a virtuális térbe régióként különböző fázisban vannak, ennek ellenére minden régió esetében még van hová fejlődni és számos lehetőség adódik, amelyek révén a különböző értékek elérhetővé válhatnak a technika segítségével a jövőben.

HN-információ

Zonda Erika, Hargita Megyei Tanácsa Programok, projektek és közbeszerzési vezérigazgatóság vezetője és a projekt Hargita megyei menedzsere elmondása szerint a jelenlegi, immár harmadik találkozóhoz hasonlóan a projektben részt vállalók tanulhatnak egymástól, és a digitalizáció révén értékeink könyvben elérhetővé válnak nemcsak a turisztikai lehetőségeket kihasználva, hanem tudományos munkák elkészítése számára is.

Bíró Barna Borond, a megyei tanács alelnöke Tamási Áron „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne” idézetével köszöntötte a partnerrégiókból érkezett vendégeket. Az alelnök szerint a projekt révén többről van szó értékeink digitalizálásánál.

– Az a fontos, hogy értékeink bemutatásával, ápolásával, és tiszteletben tartásával közelebb ke-

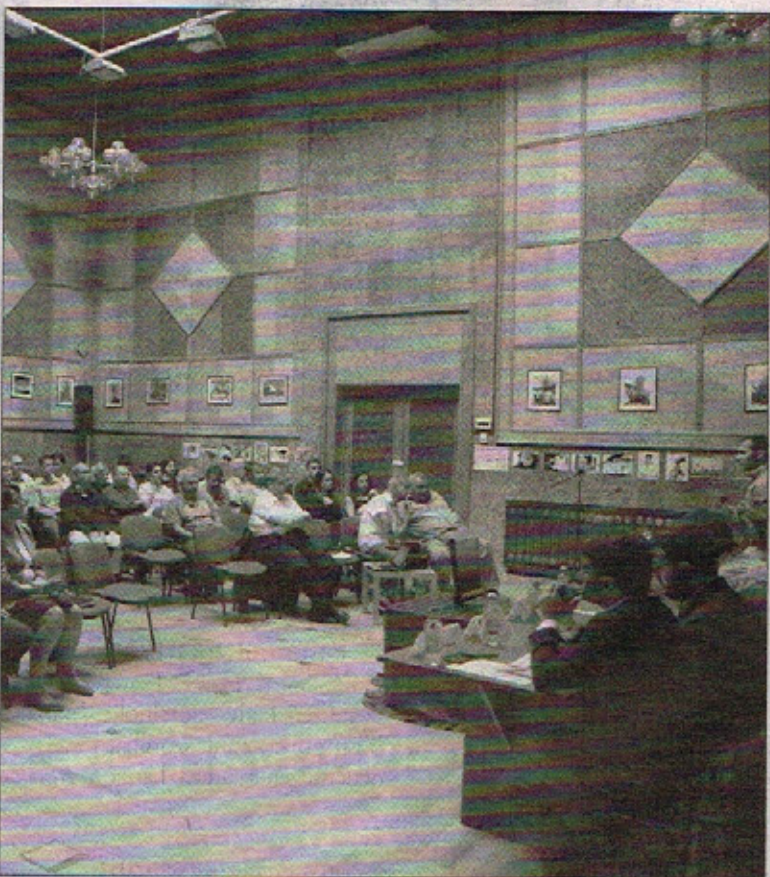
rülhetünk egymáshoz és azon kell dolgozunk, hogy ezek mentén erősítsük a közös jövőt Európán belül – hangsúlyozta Bíró Barna Borond alelnök.

Hargita megye részéről Kelemen Katalin, a megyei tanács alintézményeként működő Kájoni János Megyei Könyvtár dokumentációs részlegének munkatársa előadásában rámutatott, hogy az intézmény stratégiájában kiemelt szerepet szánunk az online szolgáltatások fejlesztésére, hisz már 2009-től részt vesznek digitalizációs folyamatokban.

Figyelembe véve, hogy a CD-ETA projekt a természeti és kulturális értékek digitalizációs folyamatára vonatkozik, a megyei értéktár létrehozásának folyamatát és a Hargita megyei értéktár bizottság munkáját nagyban segíti a Természeti és épített örökség, a Kulturális örökség szakterületeken, valamint részben az Ipari és műszaki megoldások, illetve a Sport és turizmus szakterületeken.

Ez azt jelenti, hogy a megyei értéktárunk létrehozására európai uniós forrásokat tudunk bevonni, ami nagyban segíti ennek az óriási munkának a megvalósítását.

A Hargita megyei helyi érintettek csoportjának résztvevői is szép számban jelen voltak a műhelymunkán remélve, hogy a szakelőadások által lehetőség nyílik a részükről felmerült kérdések megválaszolására, hisz nagyon fontos, hogy a projektben kidolgozandó, digitalizálásra vonatkozó stratégiák, jó gyakorlatok és alkalmazások úgy legyenek megalkotva, hogy segítsék a Hargita megyei értékek digitalizációját.

Hét ország képviselői osztották meg tapasztalataikat